ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 15 (724).
Cana 10 ct.
VILNIA, 23. II. 1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity. Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Zavalinė g-vė 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

PADATAK NA BIEŁARUSKI FOND

Pad hetym nazovam razumiejem nieabchodnaść padatku z kožnaha biełarusa na ahulna-nacyjanalnyja biełaruskija patreby. Hetki pastajanny padatak davaŭ-by peŭnuju stałuju sumu, jak biełaruski nacyjanalny fond.

Značeńnie hetkaha fondu ahramadnaje. Prad usim jon daŭ-by mahčymaść biełaruskamu hramadzianstvu być samavystarčalnym u biełaruskich hramadzkich spravach. A heta maje značeńnie nia tolki praktyčnaje, ale tak-ža i moralnaje. Hramadzianstva, jakoje ŭmieje stvaryć hetki fond, niamała moža dać pomačy ŭ roznych hramadzkich spravach, a tak-ža niamała moža vykazać hramadzkaj i moralnaj dyscypliny.

I sapraŭdy, treba ab biełaruskim nacyjanalnym fondzie niešta nia tolki padumać, ale tak-ža i stvaryć, bo tak być, jak jość siańnia, nie pavinna. A jość duža časta hetak: u Biełaruski Centr duža časta źjaŭlajucca ludzi, pa nacyjanalnaści biełarusy, jakija prosiać roznaj pomačy, paśviedčańniaŭ, rady, zastupnictva. A tymčasam prypomnili jany ab sabie, što jany biełarusy, tolki tady, kali źjaviłasia patreba zajści ŭ Centr i parupicca ab svaich spravach. Pierad tym biełaruskim arhanizacyjam ab ich ničoha nia było viedama, im żyłosia dobra i jany spakojna sabie siadzieli. Atrymaŭšy-ž patrebnuju pomač u Centry, jany ŭznoŭ trymajucca staroj, vyhodnaj dla siabie, taktyki: adychodziać, i ab biełarusach i ab svajej biełaruskaści zabyvajucca. Prajaŭ hety, jasnaja reč, duža pahany, jak z boku nacyjanalnaha, tak i moralnaha. Hetak pastupajučy, trudna havaryć ab jakimniebudź postupie: ab raźvićci śviedamaści nacyjanalnaj, ab kulturnych zdabyčach, ab arhanizacyjnaj salidarnaści i h. d. Hetkaja daroha viadzie nie da postupu, da śviatła i ahulnaha dabrabytu, ale da ciemnaty, adstałaści i ŭbohaści. Bo hetkija pastupki, heta pastupki krajnaha samalubstva, a takoje samalubstva zvyčajna rujnuje jak ludzkija adzinki, tak i hramadzianstvy i narody.

A na što-ž išli-b hrošy z takoha fondu? Na ŭsiakija ahulna-hramadzkija nacyjanalnyja spravy. Voś prykład: u hetym miesiacy ŭ biełaruskaj prohimnazii maje być skarbu ŭniesiena płata za navuku vučniaŭ, u praciŭnym vypadku vučni aŭtomatyčna pierastajuć vučniami być i pavinny pakinuć školu. Płata 75 lt, praŭda, nievialikaja ŭ narmalnych abstavinach, ale kali bački bolšaści dziaciej biezrabotnyja, dyk i hetkaja apłata nia lohkaja, a navat i susim niemahčymaja. Tut abaviazkava musić pryjści z pomačču biełaruskaje hramadzianstva, fond nacyjanalny pavinien tut pryjści moładzi na pomač. Praŭda, hramadzianstva naša duža biednaje i ničoha vialikaha z jaho nie źbiareš, ale ŭsio-ž niešta sabrać možna. Jość biełarusy, jakija majuć pracu i časam siakuju-takuju majemaść, dyk u mieru svaich mahčymaściaŭ jany pavinny adkładać i na biełaruskija hramadzkija spravy.

Nia budziem tut abhavarvać sposabu, jak taki fond arhanizavać, jak jaho praviešći ŭ žyćcio. Hetuju reč najlepš absudzić na jakim hramadzkim, napr. Centru, sabrańni. Ale tut tolki jašče raz padčyrkniem nieabchodnaść zrealizavańnia biełaruskaha nacyjanalnaha fondu. Havoračy ab nieabchodnaści nacyjanalnaha fondu, treba być konsekventnym i nia treba zabyvacca ab sankcyjach adnosna tych biełarusaŭ, jakija ad padtrymańnia takoha fondu ŭchilalisia-b. A hetkimi sankcyjami pavinny być prad usim publičnaje klajmieńnie takich asob u presie, a kali-b i heta nie pamahała, dyk nie ŭsiakać prad adabrańniem ad ich referencyjaŭ, jakija ŭžo byli dadzieny i na padstavie jakich dadzienaja asoba „ustroiła" svajo pryvatnaje žyćcio, zabyvajučysia ci tymbolš złosna admaŭlajučysia ad ŭčaścia ŭ biełaruskim žyćci hramadzkim.

M. K.

Vodhuki śviatkavańnia 16-ha lutaha

Aficyjalna pieradajuć: Z pryčyny śviatkavańnia 22-ich uhodkaŭ niezaležnaści Litvy, Prezydent Respubliki A. Smetona atrymaŭ pryvitalnyja telehramy i pažadańni pamysnaj budučyni našamu kraju ad prezydenta Estonskaj Respubliki K. Paetsa, staršyni prezydyjumu Najvyšejšaj Rady Savieckaha Sajuzu M. Kalinina, prezydenta Złuč. Štataŭ Paŭn. Ameryki F. D. Roosevelta, prezydenta łatyskaj respubliki K. Ulmanisa, prezydenta Turcyi I. Inonŭ, prezydenta Arhientyny R. Oritza. — Ministr zahraničnych Spraŭ Litvy J. Urbšys atrymaŭ z nahody śviata niezaležnaści Litvy pavinšavalnyja depešy ad kamisara zahraničnych spraŭ Savieckaha Sajuzu V. Mołatava, ministra zahraničnych spraŭ estonskaj respubliki A. Piipa, ministra zahraničnych spraŭ Łatvii V. Munters'a.

Dadajma da hetaha, što Biełaruski Centr u Litvie z nahody śviatkavańnia 16-ha lutaha vysłaŭ pryvitalnyja depešy: Prezydentu Respubliki, Premjeru Ministraŭ i Paŭnamocniku Uradu ŭ Vilni.

Беларусы — ў беларускую царкву, касьцёл і школу

Запраўдныя рэлігійныя вартасьці чалавека зьвязаны з яго прыроднымі духовымі вартасьцямі. Самай галоўнай з гэтых вартасьцяў ёсьць родная мова — гэты найвышэйшы Божы дар, праз каторы у царкве, школе і жыцьці чалавек пазнае Бога і свае рэлігійныя абавязкі. Дзеля гэтага сеяць слова Божае ў незразумелай людзям мове ёсьць тое самае, што сеяць насеньне цёплага клімату у паўночнай тундры. Молячыся ў чужой незразумелай мове, мы толькі паўтараем словы, у роднай-жа мове мы молімся ад шчырага сэрца, усей душой. А запраўдная вера — толькі ад сэрца. Вось чаму Хрыстос даў апосталам дар гаварыць рознымі мовамі і загадаў прапаведываць эвангельле *ўсім* народам!

Акром гэтых псыхолёгічных і эвангельскіх падстаў, задаволеньня рэлігійных патрэб у роднай мове вымагае і нашае сучаснае жыцьцё. Як ведама, рэлігія ёсьць абавязкавым прадметам навукі ў школах ужо ад першага году. З практыкі ведаем, што дзеці нават па скончэньні гімназіі слаба ведаюць чужыя мовы. Дык ці зразумее штонебудзь беларускае дзіця, калі яму ад першага навучальнага году пачне духоўнік выкладаць рэлігію ў рускай, польскай ці літоўскай мове? Ясна, што з гэткага навучаньня рэлігіі выйдзе толькі марнаваньне часу, мука дзіцяці і адпуджваньне ад веры. Пакуль дзіця навучыцца ў школе чужога языка, ня будзе часу вучыцца рэлігіі. Дык адзіны практычны з гэтага выхад — вучыць беларускіх дзяцей прадмету веры адразу ў іх роднай мове. Тады дзіця палюбіць Бога, сваю веру, свайго духоўніка, сваю царкву і касьцёл, а праз усё гэта — сваю Бацькаўшчыну, а пастырам цэрквы тады ня будзе пагра-

жацць небясьпека астацца пастырамі бяз... стада.

Цяпер разгледзім гэтае пытаньне з дзяржаўна-палітычнага пункту гледжаньня. Літоўская конституцыя і школьныя законы вымагаюць ад бацькоў і вучыцялёў выхоўваць у дзяцей самаахвярную любоў Бацькаўшчыны. У дзіцячай душы паняцьце аб Бацькаўшчыне складаецца з роднай школы, царквы і касьцёла, з любым бацюшкам ці ксяндзом (ад якіх ня трэба хавацца пад лаву або уцякаць, здалёк убачыўшы), з акружаючай прыроды, з усіх родных і знаёмых. Чым больш усё гэтае акружэньне будзе даваць дзіцяці радасьцяў, чым больш усё гэта будзе мілым, родным і блізкім дзіцяці, тым больш дзіця палюбіць сваю Бацькаўшчыну. Духоўнік, каторы зьяўляецца у адношаньні дзяцей і дарослых паводле свае мовы чужаземцам, ня можа выхоўваць любові да Бацькаўшчыны і гэтым самым будзе ўжо пярэчыць вымаганьням дзяржаўных законаў Літвы. Калі сьвяшчэньнік будзе гаварыць заўсёды парасейску аб «рускай» веры, а ксёндз папольску аб «польскай» веры, дык і дзеці і дарослыя, пабыўшы на такіх лекцыях і казаньнях, пачнуць пачуваць сябе як-бы і не на сваёй бацькаўшчыне і як-бы ня той самай праваслаўнай ці каталіцкай веры.

З гісторыі хрысьціянскай Царквы ведаем, што мучанікі, уміраўшыя за веру, славілі Бога ў сваёй роднай мове, што прапаведнікі хрысьціянства перш вучыліся мовы таго народу, да якога адпраўляліся на пропаведзь. З гісторыі паасобных праваслаўных цэркваў, як Грэцкая, Баўгарская, Сэрбская, Румынская і інш. ведаем, што ў гэтых дзяржавах бязбожнікаў і адшчапенцаў ад веры блізу зусім няма, бо там і навука рэлігіі і набажэнствы адбываюцца ў роднай мове, сягаючай да розуму і сэрца веруючага.

Дык усё гаворыць за тое, што *толькі праз родную мову* ў сьвятынях і школах можна пазнаць сваю веру, палюбіць Бога, царкву, школу і сваю Бацькаўшчыну. А дзеля таго запраўды рэлігійныя беларусы і шчырыя патрыёты заўсёды хадзілі, будуць хадзіць і павядуць сваіх дзетак толькі ў беларускую царкву ці касьцёл і ў беларускую школу.

Праваслаўнае і каталіцкае духавенства, разумеючы ўсю важнасьць гэтае справы, павінна неадкладна прыспасобіцца да нацыянальна-рэлігійных патрэбаў беларусаў Літвы, а ўсе іншыя зацікаўленыя гэтай справай чыньнікі павінны паважна задумацца аб разбудове сеткі беларускіх школ і беларусізацыі прыходаў на тэрыторыі Літвы з насельніцтвам беларускім. Справа гэта стала асабліва актуальнай ад часу павароту да Літвы Віленшчыны.

Рэлігійны Беларус

Novy nuncyj u Litvie

Papskim pradstaŭnikom (nuncyjam) u Litvu naznačany arcybiskup Luigi C e n t o z a.

Novy nuncyj radziŭsia ŭ 1883 h. u pravincyi Aosta ŭ Italii. Ad 1920 da 1932 h. byŭ audytoram pry papskaj nuncyjatury ŭ Niamieččynie; ad 1932 da 1936 hodu — nuncyjam u Bolivii (Paŭdzionnaja Ameryka), a ad 1936 da pačatku 1940 h. — nuncyjam u Venezuelli (tak-ža ŭ Paŭdzionnaj Amerycy). — Nuncyj Centoza ŭ kruhoch Vatykanskich uvažajecca za mocnaha i zdolnaha dyplomata.

Pryjezd novanaznačanaha nuncyja pradbačycca ŭ mižčasie pamiž Vialikadniem i Siomuchaj. Dumajuć, što nuncyj hety adrazu pryjedzie i pasielicca ŭžo nia ŭ Kaŭnasie, a ŭ Vilni.

16 lutaha siarod biełarusaŭ na pravincyi i ŭpročkach

Jak biełarusy śviatkavali ŭhodki niezaležnaści Litvy ŭ Vilni — čytačy našy viedajuć z apisańnia ŭ apošnim numary „Krynicy“. Ideju hetaha śviatkavańnia pryniali adnak biełarusy nia tolki ŭ Vilni, ale i ŭsiudy, hdzie tolki jany znajšlisia jak śviedamyja adzinki svajho narodu. Śviedčać ab hetym uściaž napływajučyja da nas piśmy ad našych čytačoŭ i supracoŭnikaŭ. Hetyja-ž piśmy śviedčać i ab tym, što niaśviedamy nacyjanalna element byŭ achviaraj čužoj ahitacyi. Z druhoj starany viedamy i takija fakty, dzie pabiełarusku havaryli na śviatkavańniach i nie-biełarusy. Ale ab usim hetym pahavorym inšym razam. Siahońnia-ž vierniemsia da spravy aznačanaj u zahałoŭku hetaha artykułu.

Nia možam tut pieradrukoŭvać usich piśmaŭ — nie pazvalajuć nam na heta vuzkija ramy našaj hazety. Voźmiem dziela hetaha dva samyja charakternyja piśmy: adzin z biełaruskaje vioski, a druhi — ad biełarusaŭ upročkach. U pieršym z ich čytajem miž inšym hetak:

Turhieli, Vil. paviet. Dzień 16-ha lutaha śviatkavali my jak 22-ja ŭhodki abvieščańnia Niezaležnaści Litvy. Prahrama śviatkavańnia napisana była palitoŭsku i pabiełarusku. Pa nabaženstvie, jakoje — da rečy — z viny čužych haspadaroŭ u kaściele, nia možna nazvać uračystym, — mnohaludnyja ŭčaśniki śviatkavańnia sabralisia na ŭračystuju Akademiju ŭ miascovaj pačatkavaj škole. Pa ŭstupnoj pramovie kiraŭnika škoły, słova ŭziaŭ staršynia Turhielskaj vołaści hram. Łałejka. Pieršy z pramoŭcaŭ — palitoŭsku, a druhi — p a b i e ł a r u s k u padčyrknuli važnaść śviatkavańnia, supolnuju dolu lićvinoŭ i biełarusaŭ u minuŭščynie i takija-ž mety na budučyniu.

Trecim z čarhi havaryŭ hram. Jazep Jarmałkovič z v. Juškoŭ Uspomniŭ jon pra biełaruskija vajskovyja addziely ŭ litoŭskaj armii i ichnyja bai za niezaležnaść Litvy, pra D-ra J. Basanoviča i zaprapanavaŭ ušanavać ichniuju pamiać ustavańniem z miascoŭ. Dalšym pramoŭcam byŭ patryjarch miascovych biełarusaŭ 70-hadovy dziadźka Janka Fiedarovič. Uspomniŭ jon pra polski režym i supolnuju dolu pad im litoŭskaha i biełaruskaha nasielnictva. Paśla hetaha hram. J. Jarmałkovič pradeklamavaŭ vierš Maksima Bahdanoviča „Pahonia“, a chor pad kiraŭnictvam kiraŭnika škoły pryhoža praśpiavaŭ niekalki pieśniaŭ. Śviatkavalny Kamitet vysłaŭ Prezydentu Respubliki pryvitalnuju telehramu, padpisanuju miascovymi lićvinami i biełarusami:

Stary biełarus

A voś jak śviatkavali dzień 16-ha lutaha biełarusy zakinienyja zdalok ad rodnych honiaŭ:

Birštany... My, biełarusy zakinutyja sudźboj u hety ščaślivy kraj, usim sercam dałučylisia da śviatkavańnia hetaha Vialikaha Dnia. Śviaščeńnik naš a 10-aj hadzinie adpraviŭ malebstva za praćviatańnie Litoŭskaj dziaržavy, a pa akančeńni ŭsie prysutnyja adśpiavali mnahalećcie: Prezydentu Dziaržavy, Uradu i litoŭskamu hramadzianstvu.

Delehacyja biełarusaŭ złažyła pazdraŭleńnie pradstaŭnikom Uradu i vybitniejšym litoŭskim dziejačam — hramadzianam.

Paśla nabaženstva adbyłasia Akademija ŭ miascovaj škole, dzie taksama byli pradstaŭniki i ad biełarusaŭ

Čamu-ž niezaležnaść Litoŭskaje Dziaržavy tak nam blizkaja i darahaja? A tamu, što nas, biełarusaŭ i lićvinoŭ, złučajuć supolnyja viazi, mova naša ŭzajemna šanavałasia, a słava pakryvała znamiony (ściahi) supolnaha vojska.

M. J.

Mgr. Jan šutovič

Učaście biełarusaŭ u baraćbie za svabodu i niezaležnaść Litvy

(Praciah, hl. „Krynicu“ № 14).

U vyniku arhanizacyjnaje raboty, sfarmavalisia biełaruskija častki litoŭskaha vojska. Ad 1918 da 1923 hodu — heta čas, kali pry litoŭskaj armii isnavali i byli takija biełaruskija farmacyi: **Pieršy biełaruski piešy połk, Biełaruski švadron, Horadzienskaja Kamendantura, 1-ja i 2-haja Asobnyja roty, Biełaruski piešy batalijon, Asobny biełaruski batalijon i nareščie Biełaruskaja asobnaja rota.** Praz hetyja častki prajšło ad 2 da 2,5 tys. vajskovych aficeraŭ i padaficeraŭ. Tolki ŭ časie ad 25 studnia 1919 hodu da 5 sakavika 1920 hodu, pavodle litoŭskaha časapisu „Savanoris“ („Achvotnik“), praz Biełaruskaje Vajskovaje Biuro ŭ Koŭnie prajšli 74 aficery iz 14 vajskovymi ŭradoŭcami, 316 padaficeraŭ i žaŭnieraŭ achvotnikaŭ, 7 mobilizavanych aficeraŭ i žaŭnieraŭ, 360 achvotnikaŭ nia słužyŭšych u vojsku i 17 rekrutaŭ. Biełaruskaje Vajskovaje Biuro ŭ Koŭnie vysyłała hetych ludziej jak u litoŭskija addziely, tak i biełaruskija. U Biełaruskija čaści było pasłana: 125 asob u 1-šy biełaruski połk u Horadniu, 21 — u biełaruski švadron u Horadniu, 290 — u Pieršuju biełaruskuju asobnuju rotu ŭ Koŭnu i 240 u 2-huju biełaruskuju rotu ŭ Koŭnu.

Z vyličanych biełaruskich farmacyjaŭ, isnavaŭ niadoŭha 1-šy biełaruski połk — jon byŭ podstupam palakoŭ u Horadni abiezaružany.

Biełaruskija farmacyi, jasnaja reč, byli zaležnyja ŭ sensie arhanizacyjnym i vajskovym ad litoŭskich vajskovych i palityčnych uładaŭ: ad hałoŭnaha kamandavańnia i Ministra abarony.

Biełaruskija vajskovyja častki litoŭskaha vojska, jak i litoŭskija vajskovyja farmacyi, uzhadovyvalisia ŭ duchu ideolohii Vialikaha Kniastva Litoŭskaha.

Cikavyja mataryjały — usia vydavieckaja i kulturnaja dziejnaść biełaruskich častak — dakazyvajuć heta.

Jak motto da dziejnaści biełaruskich žaŭnieraŭ byli, prykładam, takija pryhožyja słovy:

„Budzie čas, kali dni našaha žyćcia buduć ličycca pačatkami minuŭšaha stalećcia“...

Hadavaŭsia ŭ žaŭniera i kultyvavaŭsia ŭ im niejki pryhožy supolny biełaruska-litoŭski patryjatyzm. U hetym pamahała biełaruskaja pryhožaja litaratura.

Voś čaho žadaje biełaruski žaŭnier biełaruskich častak litoŭskaha vojska:

„Za lepšuju dolu rodnaha kraju, za svaich braćciaŭ ŭ śviatoj baraćbie,—
Hetkaj tolki śmierci žadaju, pamiatki hetkaj čakaju sabie“.

(Z vieršu J. Kapały).

Lozunhi: *„Niachaj žyvie Litva! Niachaj žyvie adviečny chaŭrus z lićvinami! Viečnaja pamiać ab pahibšych za supolnuju spravu! Viečnaja słava žyvym*—heta štandarovyja lozunhi biełaruskich vajennych farmacyjaŭ litoŭskaha vojska.

Dyk ničoha dziŭnaha, što duchovaja, maralnaja pastava — usia ideolohija biełaruskich častak — była dobrajakasnaja i pamahła vykanać dobra bajavyja zadačy hetych častak na froncie.

Nieparazumieńnie ci błahaja vola?

U adnej z biełaruskich emihranckich hazet pakazaŭsia anahdaj doŭhi artykuł ab Biełaruskim Zahraničnym Archivie ŭ Českaj Prazie. Tema cikavaja. Škadavać žadnak treba, što ŭ źmiest samaha artykułu zakralisia asnaŭnyja abmyłki, jakija z hruntu źmianiajuć sutnaść rečy, a da taho — kryŭdziać asob trecich.

Nie ŭdajučysia ŭ polemiku, ci i na kolki słušnymi byli zakidy čechasłavackamu ŭradu za jahonyja adnosiny da Bieł. Archivu ŭ apošnija dva-try hady, a tak-ža abminajučy tut ahulna-viedamaje ŭ čechaŭ rusafilstva, z usimi konsekvencyjami hetaha apošniaha, — liču za patrebnaje publična śćvierdzić, što: 1. Archiŭ zasnavany byŭ nia ŭ 1928 h., ale značna raniej, bo ŭ 1924-25 hodzie; 2. Sam fakt zasnavańnia Archivu, pry hetkim nastroi ahułu českaha hramadzianstva, paćviardžaje dobruju volu tahočasnych adkaznych uradavych kołaŭ u Čechasłavaččynie; navat i ŭ takim vypadku, kali Archiŭ zakładaŭsia nie jak samastojnaja adzinka, a tolki jak addzieł Archivu ukrainskaha. 3. Pieršyja dva kiraŭniki Archivu, Viaršynin i Hryb (siahońnia abodva ŭžo niabožčyki), praz cely čas svaje pracy ŭ Archivie nikoli nia žalilisia, što pracujuć darma. — Na paśledak, kali i pahadzicca z tezaj, što majemaść Archivu pavinna viarnucca, a prynamsia być dastupnaj biełaruskamu hramadzianstvu, dyk sposab „naciskańnia“, jaki vybraŭ da hetaha aŭtor ŭspomnienaha artykułu, schavaŭšysia pad mianiušku „Berliniec“ — zusim nieadpaviedny. A najhorš,—kali b vyjaśniłasia, što za ŭsim hetym kryjecca niejkaja razyhryŭka pryvatnaja!

A. Klimovič.

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Arhanizacyja kulturnaj dziejnaści Bieł. Centru. „Niadzielniki“ — heta značyć papularnyja lekcyi z roznych halin biełarusaznaŭstva, lituanistyki i h.d., arhanizacyju jakich zapačatkavała kiraŭnictva kulturna-nacyjanalnaju dziejnaściu Bieł. Centru ŭ Litvie, — vyklikali vialikaje zainteresavańnie siarod biełaruskaj intelihiencyi. U № 12 „Krynicy“ vyličyli my 10 biełarusaŭ, jakija dali zhodu čytać tyja lekcyi. Siańnia padajom dalšaje pieraličeńnie kandydataŭ. Aproč pieraličanych u № 12 „Krynicy“ asob, dali zhodu čytać lekcyi na niadzielnikach nastupnyja biełarusy: adv. Usievaład Bojeŭ, abs. med. Hleb Bahdanovič, pałk. Hajdukievič, dr. B. Hrabinski, inž. Michał Huzoŭski, dr. St. Hrynkievič, hram. Jan Dvarecki, stud. Viktar Jarmałkovič, mhr. Marjan Pieciukievič, kpt. Vasil Sakovič, hram. Branisłaŭ Stankievič, adv. Mikałaj Škialonak, dr. Jury Višnieŭski. Dalejšy zapis lektaroŭ pravodzie kiraŭnik kult. aśv. dziejnaściu Bieł. Centru — mhr. J. Šutovič, u red. „Krynicy“ (Zavalnaja 1—2) — u budnija dni — a hadz. 10—11.

Hadavy źjezd siabroŭ Nacyjanalnaj Suviazi Biełarusaŭ Litvy adbudziecca ŭ Kaŭnasie ŭ niadzielu 25 lutaha sioł. u pamieškańni pry Vytauto prosp. 20. Paradak źjezdu: 1. Adčynieńnie źjezdu i vybar prezydyjumu, 2. Spravazdača Uradu i Revizyjnaj Kamisii, 3. Vybary vykanaŭčych uładaŭ i 4. Biahučyja spravy. — Pačatak naradaŭ źjezdu a hadz. 16-aj.

Z Savieckaj Biełarusi

Kałhasy ŭ Biełastockaj akruzie, u vioscy Studzianka, — heta pieršy kałhas, jaki tut sarhanizavaŭsia naahuł. Nazvali jaho imiem Varašyłava. Ułady prydzialili hetamu kałhasu 1.000 festmetraŭ budaŭlanaha dreva

Biełaruski Centr u Litvie prosić vučycialoŭ Biełarusaŭ

dać ab sabie nastupnyja viestki:

1. *Imia i proźvišča*
2. *Kali i dzie radziŭsia*
3. *Jakija prajšoŭ navuki*
4. *Dzie i skolki času byŭ vučycialem*
5. *Ci maje litoŭskaje hramadzianstva*
6. *Dzie i ŭ jakoj škole ciapier pracuje*
7. *Ci maje siamju i jakuju*
8. *Jakoj viery*
9. *Ci naležyŭ kali da biełaruskich arhanizacyjaŭ i da jakich*
10. *Ci choča pracavać u biełaruskaj škole*
11. *Što dumaje ab spravie biełaruskaj škoły*
12. *Točny adras pastajannaha prabyvańnia*

Data .... *Podpis* ....

P. S. 1) Ab kožnaj źmienie adrasu treba zaraz ža paviedamlać Biełaruski Centr.
2) Hety apytalnik treba napisać na asobnym arkušy čystaj papiery i pryniešci ci prysłać u Bieł. Centr: Vilnia, Zavalnaja 1—2.

Kančajuć vydavać pašparty ŭ Vilni

24 lutaha kančajecca termin pracy h. zv. pašpartnych punktaŭ u Vilni, jakija vydavali pašparty. Asoby, jakija majuć usie pravy na atrymańnie pašpartu, ale jaho da aznačanaha času nia vybiaruć, buduć sroha pakaranyja. Dyk treba śpiašacca.

Inšaja reč, kali chto z niejkich važnych pryčyn nie paśpieŭ jašče sabrać patrebnych sabie dakumentaŭ i paśviedčańniaŭ: takija asoby buduć mahčy jšče atrymać pašparty praz cely hod u Mahistracie. — Pavodle apošnich viestak, termin pracy pašpartnych punktaŭ budzie pradoŭžany. Ale heta tymčasam tolki čutki.

na pabudavańnie chlavoŭ, łaźni, klubu i na remont damoŭ samych kałhaśnikaŭ. Inventar kałhasu hetaki: 30 karoŭ, 10 koniaŭ, małatarnia, 2 arfy, 2 tryjery, 10 płuhoŭ, kasiarka, 2 konnych hrabiel. Svajej ziamli vornaj učaśniki kałhasu złažyli 141 ha i sienažaciaŭ — 25 ha. Aprača taho kałhas dastaŭ jašče z susiedniaha dvara i manastyra 40 ha ziamli vornaj i 60 ha sienažaciaŭ (pavodle „Известий“),

Spałučeńnie Pinsk - Kijeŭ. Sioleta maje być adčyniena sudachodnaja linija Pinsk-Kijeŭ. Parachody papłyvuć Pinoj—Prypieciaj i Dniaprom. Na liniju hetu praznačany parachody: „Biełarus“, „O. Šmidt“, „Čyrvonaja Źviazda“, „Mołataŭ“, „Małady Leniniec“.

Biełarusy ŭ čužynie

M. Zabejda, viedamy biełaruski śpiavak, tenar, pavodle atrymanych u Vilni viestak, u chutkim časie maje pakinuć Varšavu i vyjechać u Čechiju.

Biełaruskija častki litoŭskaha vojska, supolna z častkami čysta litoŭskimi, vypaŭniali bajavuju słužbu da 1920 hodu — da padpisańnia dahavoru Litvy z Savietami — na linii Vilnia, Śvianciany, Aleksandraŭsk, u kirunku Dźvinska i kančajučy punktam kala st. Abeli — ahułam na Dźvinskim froncie. Hetyja biełaruskija častki supolna z litoŭskimi ŭ 1920 hodzie hierojska baranili Vilni, asabliva kala m. Giedrojciaŭ i inšych miastečak, — pierad nastupam palakoŭ, pierad nastupam dyvizii Żelihoŭskaha.

Žaŭniery biełaruskich častak nie škadavali svajej kryvi, nie škadavali žyćcia.

Možna było-b prytačyć cely čarod chvalujučych abrazoŭ hieroiki baraćby biełaruskich žaŭnieraŭ za svabodu i niezaležnaść Litvy. Padamo tut adzin z hetkich abrazoŭ: — Na ŭschodnim bierahu ad raki Iłukšty dobra akapaŭsia vorah kala vioski Sušekla i dvara Šadern. 28 žniŭnia 1919 hodu adbyłasia kryvavaja sutyčka biełaruskaha ŭzvodu 1-šaj biełaruskaj roty z hetym voraham. Treba było ŭziać pazycyju voraha. Kamandzier biełaruskaj roty Michałoŭski pasłaŭ uzvod praz les i rečku Iłukštu ŭ pravy bok vorahu. Prajšoŭšy lasnymi trapinkami, pierabraŭšysia praz raku brodam, padparučnik Pliska z nievialičkim hurtkom žaŭnieraŭ apynuŭsia, vyšaŭšy z lesu, u 40—50 krokaŭ ad akopaŭ značna silniejšaha voraha Udaryŭ z nienacka na hetaha voraha na štychi i zmusiŭ jaho da adstupleńnia. U hetaj baraćbie na štychi źhinuli: sam padparučnik Jury Plisko, małodšyja padaficery Michał Vajciachoŭski, Jury Ramanaŭ, Andrej Mazol i strałok Janka Rynkievič.

Canoj ichniaj kryvi była kuplena pieramoha.

Takich chvalujučych abrazoŭ, jak užo skazana vyšej, prytačyć možna bolej.

Biełaruskija častki litoŭskaha vojska vyviazvalisia dobra iz svaich zadańniaŭ. Za heta atrymali pryznańnie i z boku litoŭskich vajskovych uładaŭ i narodu.

* * *

Litoŭski narod nie zabyŭsia ab achviarnych čynach, zasłuhach i hierojstvie svaich dobrych synoŭ, a tak-ža ich achviarnych pryjacielaŭ — žaŭnieraŭ biełaruskich častak lit. vojska. Zasłužanyja achvicery i žaŭniery biełaruskich častak byli adznačany vajskovymi ordenami.

U śviatyni pamiatak litoŭskaha narodu, u Vajennym muzeju ŭ Kaŭnasie, znachodziać pačesnaje miesca pamiatki i ab biełaruskich častkach litoŭskaha vojska. A zaviešanyja na viežy hetaha-ž muzeju ŭ Kaŭnasie zvany kožny dzień niekalki razoŭ i adzin raz — **u 12 hadzinie — praz radyjo addajuć česć i pašanu achviarnym baraćbitam za svabodu i ščaście Litvy.** Siarod henych zvanoŭ, a razam ich jošć 35 i nazyvajucca jany **„Zvanami baraćby“,—26-ty zvon maje nazoŭ zvonu biełaruskaha žaŭniera.**

Tak pradstaŭlajecca ŭ ahulnym, frahmentaryčnym narysie histaryčnaje minułaje solidarnaha i supolnaha zmahańnia biełarusaŭ i ličvinoŭ — za supolnuju spravu. Tak pradstaŭlajecca ŭčaście biełarusaŭ u baraćbie za svabodu i niezaležnaść **sučasnaj niezaležnaj Litvy.**

Hien. Raštikis zdaravieje

Hałoŭny kamandzier litoŭskaj armii, jaki ciapier znachodzicca ŭ odpusku dziela papraŭki zdaroŭja, čujecca ŭžo davoli dobra i rachujuć, što jon chutka viernierca da vykonyvańnia svaich abaviazkaŭ.

Ci pajeduć u Sav. Biełaruś?

U Kamisaryjat dziela spraŭ uciekačoŭ nadsyłajucca pišmy z zapytańniami i prośbami sarhanizavać jašče adno pryjmo zapisu na uproščany vyjezd u Savieckuju Biełaruś i naahuł u Saviecki Sajuz. Kali-b hetkich prośbaŭ było jašče bolš, dyk Kamisaryjat naviazaŭ-by ŭznoŭ z adpaviednymi ŭładami pierahavory dziela žadanaha uproščanaha vyjezdu.

Prymusovyja pracy užo ŭviedzieny

Litoŭskaja konstytucyja ŭvažaje pracu čaściaj supolnaj tvorčaści, a pracavitaść hramadzian —dziaržaŭnaj majemaściu. I tamu Dziaržava starajecca, kab kožny mieŭ pracu, a kali chto ad pracy ŭciakaje, dyk moža być da jaje prymušany.

Heta ŭsio, a tak-ža ciažkija časy majučy na ŭviecie, Ministerstva Nutranych Spraŭ specyjalnym zakonam zaviało prymus pracy dziela abarony kraju, žyćcia, zdaroŭja i majemaści hramadzian, a tak-ža dziela dalšych rabot pry budovach i mastoch i naahuł dziela pilnych rabot usiakich inšych, napr. dziela rabot u ziemlarobstvie

Za pracu budzie vyznačana adpaviedniaja płata. Sioleta adčuvajecca niedastatak rabotnikaŭ u lasy. Da hetaj pracy buduć bracca žychary m. Vilni zdolnyja da pracy ŭ lesie i nia majučyja stałaj pracy. Śpis asob, jakija padpadajuć pad hety abaviazak, budzie ŭłožany ŭ Mahistracie. Na miescy pracy budzie za narmalnuju apłatu sarhanizavana kvatera i pracharčavańnie. Rabotnikaŭ na miesca pracy i nazad buduć pieravozić na košt Fondu Publičnych rabot. Apłata za pracu budzie vyznačacca pavodle normaŭ ustanoŭlenych na akordavyja raboty ŭ Lasnym Departamencie. Chto na hetyja raboty zapišycca dabravolna (na achvotnika), toj akramia normy akordavaj budzie mieć jašče 30 prac. dadatak z Fondu Publičnych Rabot.

Zapis rabotnikaŭ pačniecca ŭ chutkim užo časie.

m. m.

Biełaruski Centr u Litvie

u zali Biełaruskaj Dziaržaŭnaj Himnazii pry Daminikanskaj vul. № 3-5 (uvachod z panadvorku) ŭ niadzielu 25 lutaha ładzić pieršy NIADZIELNIK

na prahramu jakoha złožacca

1. referat staršyni Centru Ks. Ad. Stankieviča na temu:

„Mahčymaści biełaruskaj kulturnaj pracy ŭ Litvie"

2. Miašany chor Biełaruskaha Centru pad kiraŭnictvam Piotry Rodzieviča praśpiavaje niekalki biełaruskich narodnych pieśniaŭ.

Uvachod na Niadzielnik volny i biazpłatny.

Pačatak a hadz. 17-aj.

VOKAM PA ŚVIECIE

Vystaŭka litoŭskaj knižki ŭ Maskvie u pamieškańni Puškinskaha Muzeju maje być adčyniena ŭžo 1 sakavika.

Na Kaŭkazie zaharajecca? Italjanskaje ahienctva „Steffani" puściła ŭ śviet viestku, što savieckaje vojska pierajšło praz tureckuju hranicu (na Kaŭkazie). Hetu viestku adnak Saviety aficyjalna zapiarečyli. —

Švecyja miryć Finlandyju z Savietami? U Maskvu niečakana pryjechaŭ nadzvyčajny švedzpasoł. Dahadvajucca, što pryjezd hety maje suviaź z namierami Švecyi pahadzić Finlandyju z Savieckim Sajuzam.

Na konferencyju ŭ Kopenhagu 24 lutaha źjaždžajucca Skandynaŭskija ministry zahraničnych spraŭ, h. zn. Danii, Norvehii i Švecyi. Majuć jany radzicca ab pałažeńni svaich krainaŭ u suviazi z sučasnaj vajnoj.

Dyplomatyčnyja palavańni adbyvaje hetymi dniami ŭ svaim sobskim dvare maršał niamiecki Goering. Jahonymi haściami, aproč rehientaŭ Horthyha (Madziarščyna) i kniazia Paŭła (Juhasłavija), byŭ tak-ža litoŭski pasoł u Berlinie pałk. Škirpa.

Niamieččyna viadzie pierahavory z Vatykanam? U Niamieččynu viarnulisia anahdaj z Vatykanu pradstaŭniki niamieckaha episkopatu. Arcybiskup i kardynał Bertram (z Breslau)— staršynia hetaj delehacyi, pa pryjeździe z Italii byŭ hetymi dniami na aŭdyjencyi u kanclera Hitlera.

Usilić svaje bazy pavietranaha i morskaha fłotu ŭ Łatvii i Estonii starajucca byccam Saviety. Hetak prynamsia pisała anhlickaja presa. Łatvijski ministr zahr. spraŭ Munters hetu viestku abjaviŭ adnak niepraŭdzivaj.

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Cukru budzie ŭ Litvie davoli, a pa zbudavańni 2-ch novych cukroŭniaŭ budzie navat što i vyvozić zahranicu. Hetak piša hazeta „Łaikas" u suviazi z čutkami ab zaviadzieńni na cukar kartačnaj systemy.

Spadziajucca pavodki (razvodździa) ŭ Vilni i tamu ŭ Mahistracie adbyłasia anahdaj narada specyjalnaha kamitetu, jaki zahadzia maje dapilnavać spraŭnaści ŭsich srodkaŭ abarony prociŭ pavodki.

Źmienšacca hazety ŭ svaim abyjmie praŭdapadobna ŭžo ad 1 sakavika, a mahčyma, što niekatoryja, z supolnym kirunkam, zmušany buduć złučycca ŭ adno.

Prafesyjanalnych sajuzaŭ litoŭskaje prava nie pradbača i tamu usie jany majuć być pieraviedzieny ŭ hetak zvanuju Pałatu Pracy.

„Dzień Polski", polski štodzieńnik u Kaŭnasie, u najbližejšych dniach maje adčynić u Vilni svoj addzieł. Budzie heta ŭ Vilni ŭžo čaćviertaja polskaja štodziennaja hazeta.

„Bat'a" ŭ Vilni i ŭ Kaŭnasie Viedamaja českaja šavieckaja firma „Bat'a" atrymała ad litoŭskich uładaŭ dazvoł pabudavać tut svaju fabryku vobuju. Firma budzie mieć svaje addziełу ŭ Vilni i ŭ Kaŭnasie.

Elektryčnaść u Vilni nie padaražeje, elektroŭnia dastała vialiki zapas vuhla ad elektroŭni ŭ Pietrašunach, a ad leta usie mašyny buduć prynaroŭleny da pracy na torfie.

Baraćbu iz spekulacyjaj apošnim časam vostra pavioŭ kamisar rehulacyi cenaŭ. Pradstaŭniki hetaj instytucyi pačali kantrolu zapasaŭ muki i cukru nia tolki ŭ kupcoŭ, ale i ŭ asob pryvatnych. Za rabieńnie vialikich zapasaŭ, jak kupcy, tak i spažyŭcy buduć surova karanyja na padstavie zakonu ab vajennym pałažeńni.

Rabotniki z b. fabryki radioaparataŭ „Elektryt", u suviazi z pryhatavańniem da adčynieńnia ŭ Vilni padobnaj fabryki novaj, zaklikajucca zarejestravacca ŭ Pałacie Pracy (Vialikaja 34). Rejestracyja adbyvajecca štodzień ad 10 da 14 hadziny.

BIURO Pigus Patarnavimas
Vilnius, vul. šv. Filipa 1 kv. 20 (kala kaść. šv. Jakuba) telef. 16-68).
Piša prośby u spravach sudovych, administracyjnych i inšych, tłumača na litoŭskuju movu dakumenty.

Dr. med. **B. Tołčynski**
b. Asystent Kliniki U.S.B.
Chvaroby vušej, nasa i horła.
Zavalnaja 10, tel. 16-38.
Pryjmaje: 8-10 i 16-19 hadz.

Vaŭki ŭ lesie

(Bajka niadaŭniaj minuŭščyny).

U nietru lesu źniekul čaradoju
Pieraciahnulisia vaŭki
Z usioj radnioju
I zaviali svoj voŭčy ład —
A ŭsim źviarom,
Tamtejšym žycharom,
Taki
Dali zahad:
— „Kab u vadno usim złučycca
I zhodna razam baranicca
Ad čužnikoŭ i ad napaści,
Dyk kažny źvier,
Jakoj nia byŭ-by maści,
Užo ciapier
Pavinien k' nam iści—vučycca
Pa-voŭču žyć
I navat vyć".
Źviary-ž naturu voŭču znali
J jany, choć z lesu nie ŭciakali,
Toj nietry stali staranicca.
(Źviary bajalisia jarma).
Vaŭki čakali-ždali, dy darma!
Davaj pa łascy zaprašać...
I voś, jak pasłancy,
Pajšli jany va ŭsie kancy,
Źviaroŭ pa lesie sustrakać.
Ciapier vaŭki, zdabyŭšy źviera
[choć kaho,
Dyk nia pytalisia ŭ jaho,
Ci choča jon ci nie
Iści k vaŭkom na ich navuki, —
Ciahnuli kažnaha ŭ svajo łahvo.
Jakija tam
Źviarom vaŭki rabili štuki —
Dahetul mnie
I, peŭnie, vam
Nijakaj viestki nia było.

Kališci čuŭ ja, dy nia raz
Pamiž sialan voś hety skaz:
„Chto voŭku ŭ zuby ŭžo papaŭsia
Dyk toj z žyćciom svaim
[rasstaŭsia"

Uład-Inicki.

Usiačyna

Charčy na kartački i ŭ Vatykanie. Dzieła taho, što ŭ Rymie zaviedziena była kartačnaja systema na charčy ŭžo pierš, rymlanie kinulisia pa zakup u Vatykan. Kab pieraškodzić spekulacyi, adpaviednyja ŭłady Vatykanu vydali zahad, kab takija pradukty, jak cukar, kava, masła, benzyna pradavać tak-ža na kartački.

U „achvotniki" ŭ Francyju nie pryniali b. staršyniu polskaha senatu B. Miedzinskeha, adnaho z pieršych „staŭpoŭ" b. polskaj „sanacyi".

Praf. Symon Dubnov, viedamy historyk, zasłužany dla navuki litoŭskaj, pierajaždžaje ŭ chutkim časie na stałaje žyćcio z Ryhi ŭ Vilniu.

Zakon ab žurnalistach (pravoch i abaviazkach) ŭ Litvie užo apracoŭvajecca i ŭ niedalokim časie maje być padany na zaćvierdžańnie.

Hienerała L. Rajskaha, b. načalnika usich pavietranych sił b. Polščy, palavy sud u Francyi zasudziŭ na 10 miesiacaŭ turmy za „pavažny słužbovy prastupak".

Ci Vy ŭžo apłacili „KRYNICU"?

Chto apłacić hadavuju padpisku da 1 krasavika, toj atrymaje cennuju premiju.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMAVIČIUS
Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ
Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32.
Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1
Biel. Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1.